

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu „Strategie inteligentní konsolidace fiskální politiky – obtížný úkol určení prorůstových mechanismů v Evropě. Jak plně využít potenciál pracovních sil v našich ekonomikách vzhledem k naléhavé potřebě fiskální korekce?“ (průzkumné stanovisko na žádost maďarského předsednictví)

(2011/C 248/02)

Zpravodaj: **pan DANTIN**

Dne 15. listopadu 2010 požádal stálý představitel Maďarské republiky při Evropské unii pan Péter GYÖRKÖS jménem nadcházejícího maďarského předsednictví Evropský hospodářský a sociální výbor o vypracování průzkumného stanoviska k tématu

Strategie inteligentní konsolidace fiskální politiky – obtížný úkol určení prorůstových mechanismů v Evropě. Jak plně využít potenciál pracovních sil v našich ekonomikách vzhledem k naléhavé potřebě fiskální korekce?

Specializovaná sekce Hospodářská a měnová unie, hospodářská a sociální soudržnost, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 31. května 2011.

Na 472. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 15. a 16. června 2011 (jednání dne 15. června 2011), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 164 hlasy pro, 2 hlasy byly proti a 9 členů se zdrželo hlasování.

1. Závěry a doporučení

1.1 Hospodářská a finanční krize, která vypukla v průběhu roku 2007 a zesílila v roce 2008, těžce zasáhla veřejné finance evropských zemí a především zhoršila jejich rozpočtovou situaci.

1.2 Dnešní nutnost oprostít veřejné rozpočty o náklady plynoucí celkově z různých plánů hospodářské obnovy, pomoci bankám – jak k tomu došlo v některých členských státech – a slabého růstu, jenž v době před krizí nebyl dostatečně zohledněn v hospodářských politikách, vede řadu členských států k omezení veřejných výdajů. U této volby hrozí, že státy poruší svůj závazek týkající se přerozdělení v rámci systému kolektivní solidarity, ať už se jedná o sociální ochranu nebo o veřejné služby.

1.3 Tento způsob rychlého návratu k rovnováze kromě výrazných sociálních nákladů, které s sebou nese, může také způsobit dlouhodobě mdlý růst zejména z důvodu sterilizace poptávky, což prohloubí rozpočtové deficity. Ty pak omezí poptávku, následkem čehož může evropská ekonomika efektem sněhové koule upadnout do nekonečné spirály.

1.3.1 Tuto spirálu je třeba přetnout pomocí inteligentní fiskální politiky.

1.4 „Inteligence“ fiskální konsolidace spočívá v nalezení „inteligentní“ rovnováhy mezi výdaji a příjmy a mezi nabídkou a poptávkou. Hlavním cílem hospodářské politiky i všech ostatních politik tudíž musí být udržitelný růst.

1.4.1 Udržitelný růst tedy musí být jedním z prioritních cílů EU.

1.5 K tomu budou zapotřebí především následující kroky:

1.5.1 Zavedení ambicióznější a úplnější regulace finančních trhů s cílem zabrzdit spekulace. Jejich pokračování by totiž nulovalo veškeré úsilí o „inteligentní fiskální konsolidaci“.

1.5.2 Provádění fiskální politiky ve prospěch růstu:

— zavedením evropského dluhopisu s cílem financovat projekty v oblasti infrastruktury mobilizací úspor,

— vytvořením eurobondů umožňujících snížit zejména náklady na refinancování států eurozóny, které se potýkají s potížemi,

— maximální snahou o elasticitu období věnovaného konsolidaci, neboť případný „velký třesk“ by ohrozil vyhlídky na růst.

1.5.3 Orientace fiskální politiky na růst:

— posílením koordinace fiskálních politik členských států v souladu s evropskými smlouvami,

— zlepšováním spolupráce v oblasti boje proti daňovým únikům optimálním využitím sítě Eurofisc,

— přesunutím daňového zatížení díky novým zdrojům příjmů, jako je zdanění finančních transakcí, zdanění energie, odvody pro finanční instituce, zdanění emisí CO₂ současně s novým uspořádáním trhu s povolenkami atp.

1.5.4 Navrhování daní, jejichž smyslem by bylo internalizovat externalitu plynoucí z chování finančního sektoru, pokud přispějí k vytvoření rovnějších podmínek v procesu rozvoje a harmonizace evropského vnitřního trhu.

1.5.4.1 Evropská komise hodlá, a Výbor s tím souhlasí, realizovat posouzení dopadů, s jehož pomocí by mohla definovat potenciální strukturu a způsoby provádění tohoto zdanění. V každém případě by o tomto zdanění neměla být přijata žádná rozhodnutí, dokud nebudou známy výsledky této studie.

1.5.5 Zajištění růstu zítřka:

— prováděním strategie Evropa 2020, jejímž cílem je zejména rozvíjení udržitelného růstu podporujícího začlenění, pomocí lepší koordinace hospodářských politik a odstranění hlavních překážek růstu včetně těch, jež brání fungování vnitřního trhu,

— definováním a prováděním cílevědomé a efektivní průmyslové politiky, jež by se přednostně zaměřila na odvětví s vysokou přidanou hodnotou, pokročilé technologie a nositele potenciálně silného růstu jak průmyslu, tak služeb,

— vytvořením skutečného „Small Business Act pro Evropu“,

— sázkou na „magický trojúhelník“ růstu, jež tvoří vzdělávání, výzkum a inovace. K tomu je zapotřebí:

— nadále provádět a posílit investice do vzdělávání a výzkumu a vývoje bez ohledu na rozpočtová omezení, nemá-li dojít k nevyhnutelnému zchudnutí EU,

— dbát na to, aby poskytované vzdělávací programy a kvalifikace odpovídaly potřebám trhu práce,

— přizpůsobit daňové předpisy tak, aby podněcovaly průmysl k větším investicím do výzkumu, vývoje a inovací,

— usnadnit práci a spolupráci výzkumných pracovníků a inovátorů na celém území EU a zajistit úspěšné dokončení „Evropského výzkumného prostoru“,

— zmírnit nebo zcela vyřešit řadu překážek: přístup malých a středních podniků (MSP) k financování, náklady na práva duševního vlastnictví, mimořádně naléhavé vyřešení dohody o provádění evropského patentu na základě posílené spolupráce,

— dát větší prostor, více prostředků a více úkolů konkurenceschopným uskupením. K nastolení lepší vazby mezi výzkumem a inovacemi by mohlo pomoci vytvoření evropské sítě.

1.6 Při praktickém provádění těchto politik, pokud závisejí pouze na individuálním rozhodnutí každého členského státu, je třeba vzít v úvahu značně rozdílnou hospodářskou výkonnost každého z 27 členských států. Míra růstu HDP, míra nezaměstnanosti a její vývoj, míra veřejného dluhu a výdaje na výzkum a vývoj se dosti liší, ačkoli lze rozeznat určité typické rysy.

2. Úvod

2.1 Maďarské předsednictví požádalo Evropský hospodářský a sociální výbor o vypracování průzkumného stanoviska k tématu Strategie inteligentní konsolidace fiskální politiky – obtížný úkol určení prorůstových mechanismů v Evropě. Jak plně využít potenciál pracovních sil v našich ekonomikách vzhledem k naléhavé potřebě fiskální korekce?

2.2 Výbor přivítal tuto žádost.

2.3 Téma, které bylo EHSV navrženo ke zpracování, spadá totiž mezi oblasti zájmu Výboru a navazuje na dosavadní činnost Výboru od počátku finanční krize.

2.4 Toto stanovisko umožní aktualizovat předchozí úvahy Výboru. Ty budou základem k vypracování tohoto stanoviska, jehož cílem bude pokračovat v úvaze a vyhovět zadání žádosti⁽¹⁾.

2.5 Po stručné analýze příčin krize se proto zaměříme na její důsledky, hospodářská i sociální rizika „neinteligentní“ konsolidace fiskální politiky a na závěr přineseme určitá doporučení ve prospěch rozvíjení udržitelného růstu, jež je jedinou možností, jak zajistit obnovu evropského hospodářství.

⁽¹⁾ Viz stanovisko EHSV k tématu Finanční krize a její dopad na reálnou ekonomiku, Úř. věst. C 255, 22.9.2010, s. 10 a stanovisko EHSV k tématu Hospodářská obnova – současný stav a praktické iniciativy (stanovisko z vlastní iniciativy), Úř. věst. C 48, 15.2.2011, s. 57.

3. Krize a její důsledky

3.1 Hospodářská a finanční krize, která vypukla v průběhu roku 2007 a zesílila v roce 2008, těžce zasáhla veřejné finance evropských zemí. Řada vlád podnikla kroky, jejichž cílem bylo zachránit finanční systém. Tyto vlády také přijaly značná fiskální opatření ve snaze co nejvíce omezit hloubku recese pomocí svých plánů obnovy. Tyto plány pomohly automatickým stabilizátorům zabránit zhroucení hospodářské činnosti, zhoršily však také rozpočtovou situaci v řadě zemí.

3.2 Přestože v době finanční krize rozsáhlé veřejné výdaje umožnily zachování likvidity trhů, dnešní potřeba oprostít rozpočty od nákladů na pomoc bankám – jak k tomu došlo v některých členských státech – a diskreční opatření způsobila situaci, kdy růst nezaměstnanosti a dodatečná úsporná opatření přijatá v několika zemích jako celek ohrožují hospodářský růst.

3.3 To způsobilo značné zvýšení schodku veřejných financí v Evropské unii. Podle odhadů Eurostatu došlo k jeho zvýšení z 2,3 % HDP v roce 2008 na 7,5 % v roce 2010 v celé EU a ze 2 % na 6,3 % v eurozóně. Podíl tohoto dluhu se zvýšil ze 61,6 % HDP v roce 2008 na 80 % v Evropské unii a ze 69,4 % na 78,7 % v eurozóně. Růst by měl v roce 2010 dosáhnout 0,7 %, nezaměstnanost patrně vzrostla z 7,1 % v EU v roce 2007 na 9,1 % v roce 2009 a k závěru roku 2010 se očekává nárůst na 10,3 %, což znamená téměř 25 milionů lidí, z nichž přibližně 8 milionů přišlo o práci v důsledku krize.

3.4 Navíc je zde riziko, že určité členské státy pod vlivem svých opatření, spočívajících v podstatě v omezení veřejných výdajů ve snaze o rychlý návrat k vyrovnanosti rozpočtu a snížení dluhu, nedostojí svému závazku ohledně přerozdělení v rámci systémů kolektivní solidarity. Nejvýznamnější obavy tedy vyvstávají v souvislosti s rozpadem systémů sociální ochrany a veřejných služeb, přestože jejich úloha automatických stabilizátorů a účinných tlumičů krize byla předmětem jednomyslné chvály.

3.4.1 Pro Výbor je zásadní zachování evropského sociálního a přírodního kapitálu, jež jsou jedním z neopominutelných faktorů posílení růstu.

3.4.2 Pro důvěryhodnost EU (a jejích členských států) by bylo zničující, kdyby svým občanům nabídla obrázek Evropy odhodlané přijmout výrazná opatření ve prospěch finančního a bankovního sektoru – jak k tomu došlo v některých členských státech – jenž přitom nese zodpovědnost za současnou krizi; navíc pokud jde o boj proti zpomalení růstu, výraznému

nárůstu nezaměstnanosti a procesu slábnoucí jistoty zaměstnání nebo o zajištění solidarity pomocí systémů sociální ochrany a veřejných služeb, tato opatření nijak nepomohou a budou penalizovat evropské občany, kteří nemají se spuštěním této hospodářské a finanční krize nic společného. Taková situace může pouze prohloubit stávající propast mezi občany a EU.

3.5 Tento způsob rychlého návratu k vyrovnanosti rozpočtu spočívá především v omezení veřejných výdajů; kromě sociálních nákladů, které s sebou nese, může také způsobit dlouhodobě mdlý růst zejména z důvodu sterilizace poptávky, k tomu stagnaci nebo dokonce růst nezaměstnanosti, a tím i erozi konkurenceschopnosti Evropy ve světě.

3.5.1 Úsporné rozpočty mohou způsobit omezení poptávky, jež způsobí recesi a nové schodky, které by mohly evropskou ekonomiku uvrhnout do nekonečné spirály.

3.5.2 Toto snížení poptávky by bylo o to silnější, že nerovnosti se budou dále zhoršovat (např. ve Francii se od roku 1998 do roku 2005 průměrný plat 0,01 % nejlépe placených lidí zvýšil o 51 %) a kupní síla domácností bude mechanicky klesat v důsledku hospodářské situace, avšak také vlivem značného snížení podílu platů na přidané hodnotě. Podle odhadů MMF z roku 2007 se podíl platů na HDP v Evropě snížil ze 73 % v roce 1980 na 64 % v roce 2005.

4. Cesta k inteligentní konsolidaci fiskální politiky

4.1 Nejedná se příliš o to, zda je třeba se vrátit k vyrovnanosti rozpočtu, ale spíše jak na to, kdo to zaplatí a jakým tempem, abychom umožnili silnější růst.

4.1.1 „Inteligence“ fiskální konsolidace spočívá v nalezení „inteligentní“ rovnováhy mezi výdaji a příjmy a mezi nabídkou a poptávkou. K tomu je coby jeden z nevyhnutelných předpokladů východiska z krize znovunalezení cesty k růstu expanzivní politikou vytvářející pozitivní prostředí pro spotřebu a investice.

4.1.2 Konsolidace fiskální politiky také zčásti závisí na požadavcích měnové politiky, jež musí být vedena tak, aby dosahovala svých cílů stability cen a důvěry v trhy, a zároveň nadále vytvářela podmínky pro hospodářský růst.

4.2 Fiskální politika ve prospěch růstu

4.2.1 Již dávno před současnou krizí vykazovala Evropa nedostatečný růst. Roční cíl 3 % růstu, který je dokonce základem Lisabonské strategie, byl splněn pouze dvakrát. Tento nedostatek růstu nebyl obecně dostatečně zohledněn v hospodářských a rozpočtových politikách na úrovni jednotlivých vlád. Byl nahrazen veřejnými i soukromými půjčkami, za něž nese značnou zodpovědnost finanční systém, např. se jedná o hypotéky. **Hlavním cílem hospodářské politiky i všech ostatních politik tudíž musí být udržitelný růst. V této souvislosti by konsolidace fiskální politiky, spočívající zejména v efektivním přidělení finančních zdrojů, mohla nalézt prostředky ke znovunalezení rovnováhy veřejných rozpočtů ve střednědobém měřítku bez ohrožení cíle vysokého růstu.**

4.2.2 Finanční krize a chybějící odolnost hospodářství EU vůči otřesům ukázaly nevyhnutelnost nového zaměření hospodářské politiky. Podle názoru Výboru se nedílnou součástí evropské strategie musí stát vyváženější skladba makroekonomických opatření, která vyrovnaným způsobem spojí aspekty orientované na nabídku s hospodářskou politikou orientovanou na poptávku. V dnešním financionalizovaném světě, který upřednostňuje krátkodobé investice, a je tudíž vystaven riziku zpomalení technického pokroku, je třeba odvrátit se od růstu založeného z velké části na spekulativních bublinách a vrátit se k růstu vycházejícímu ze spotřeby a investic, především v inovačních odvětvích reálné ekonomiky⁽²⁾, a upřednostňovat při tom nízkouhlíkové způsoby výroby, které jsou méně devastující pro přírodní zdroje.

4.2.3 Mohl by být vydán evropský dluhopis s cílem financovat evropské projekty v oblasti infrastruktury. Představoval by zásadní nástroj k přilákání úspor, které jsou v současné době k dispozici a nejsou využity, na podporu evropského hospodářství. Ruku v ruce s tímto postupem by musel jít koordinovaný přístup k průmyslové politice⁽³⁾ ve prospěch konkurenceschopnosti v duchu hlavních směrů vytyčených strategií Evropa 2020⁽⁴⁾. V tomto ohledu Výbor vítá prohlášení předsedy Komise v Evropském parlamentu, v němž dne 14. prosince 2010 uvedl, že bude trvat na předložení plánů na vydání dluhopisů. Vydání těchto dluhopisů však nesmí být alternativou či náhradou vytvoření eurobondů.

4.2.4 Výbor podporuje zavedení eurobondů, neboť vedle možnosti financovat velké projekty v oblasti infrastruktury, zaměřené na modernizaci Evropy za současného vytváření pracovních míst a oživení růstu, jako tomu může být i v případě projektových dluhopisů, by snížily náklady na refinancování zemí eurozóny, které se potýkají s potížemi, a vtiskly evropský rozměr trhu se státními dluhopisy. Vydání dluhopisů by pro trh po vytvoření Evropského fondu finanční stability

potvrdilo vnitřní solidaritu Evropské unie a zároveň by se stalo důkazem jejího politického závazku v podobě hospodářské a měnové unie a nevrtnosti eura.

4.2.4.1 Poznamenejme, že tento postup probíhající v USA prostřednictvím ministerstva financí a v roce 2009 schválený Evropským parlamentem a MMF by zmírněním nákladů na obsluhu dluhu poskytl zemím eurozóny, které se potýkají s potížemi, manévrovací prostor ke stimulaci růstu.

4.2.5 Členské státy, jež v současnosti vykazují přebytkovou bilanci nebo jejichž veřejný dluh není příliš vysoký, by měly provádět expanzivní politiku ke stimulaci poptávky. Obecně tak nečiní především ze strachu před penalizací od ratingových agentur. Jejich role je „klíčová, a jako taková tedy jejich činnost musí podléhat dohledu“⁽⁵⁾. Z tohoto hlediska Výbor vyjadřuje obavy ohledně neúspěšného pokusu o vytvoření „evropského orgánu pro hodnocení státních dluhů“⁽⁶⁾.

4.3 Růst a daně

4.3.1 Daně, jež přispívají k řádnému fungování vnitřního trhu, ke konkurenceschopnosti, k odlehčení břemene spočívajícího na veřejných financích ... jsou faktorem podporujícím růst. Výbor vyjadřuje politování nad skutečností, že v otázce konsolidace fiskální politiky se Komise věnuje téměř výhradně výdajům a příjmy pomíjí. To většinou postihuje ty, kteří jsou sociálně nejzranitelnější, a sterilizace poptávky je brzdou růstu.

4.3.2 „V souladu s evropskými smlouvami je třeba usilovat o intenzivnější koordinaci daňových politik ve všech členských státech EU (mj. harmonizované daňové základy i minimální sazby), především v těch oblastech, ve kterých je daňový základ mezinárodně mobilní a riziko daňového úniku a daňová konkurence mezi členskými státy je největší.“ Tato koordinace na evropské úrovni musí usilovat zejména o ochranu a zvyšování příjmů ze zdanění⁽⁷⁾.

4.3.3 K základům efektivního boje proti daňovým únikům patří také lepší správní spolupráce. Prvním krokem tímto směrem je vytvoření decentralizované sítě Eurofisc otevřené všem členským státům, jež má umožnit rychlou a cílenou reakci v boji proti daňovým únikům v oblasti daně z přidané hodnoty⁽⁸⁾. EHSV ve svém stanovisku k tomuto tématu

⁽²⁾ Viz stanovisko EHSV k tématu Lisabonská strategie po roce 2010, Úř. věst. C 128, 18.5.2010, s. 3.

⁽³⁾ Viz odstavec 5.5.1.

⁽⁴⁾ Viz dopis předsedy EHSV předsedovi Komise ze dne 31. března 2010.

⁽⁵⁾ Viz stanovisko EHSV k tématu Ratingové agentury, Úř. věst. C 277, 17.11.2009, s. 117, odst. 1.1.

⁽⁶⁾ Viz stanovisko CESE k tématu Ratingové agentury, Úř. věst. C 54, 19.2.2011, s. 37, odst. 1.4.

⁽⁷⁾ Viz pozn. pod čarou č. 2.

⁽⁸⁾ Nařízení Rady (EU) č. 904/2010 ze dne 7. října 2010 o správní spolupráci a boji proti podvodům v oblasti daně z přidané hodnoty (přepřevzaté znění), Úř. věst. L 268, 12.10.2010, s. 1.

poukázal na nutnost vytvořit propojení a zavést spolupráci s ostatními orgány, jež se zabývají bojem proti organizovanému zločinu a praní špinavých peněz⁽⁹⁾.

4.3.4 Je třeba přesunout daňové zatížení k novým zdrojům příjmů, jako je zdanění finančních transakcí, zdanění energie, odvody pro finanční instituce, zdanění emisí CO₂⁽¹⁰⁾ současně s novým uspořádáním trhu s povolenkami atp. Tento typ zdanění by mohl vytvořit „dvojitou dividendu“: v krátkodobém a střednědobém měřítku by mohlo dojít k uvolnění napětí ve veřejných rozpočtech a dlouhodoběji by to mohlo pomoci nově orientovat zdroje na udržitelné investice do reálné ekonomiky obecně a zvláště pak do zelených technologií a odvětví⁽¹¹⁾. Rovněž by to mohlo být užitečné pro obohacení rozpočtu Evropské unie o nové vlastní zdroje⁽¹²⁾.

4.4 Zdanění finančního sektoru

4.4.1 Zdanění finančního sektoru může konkrétně zvýšit stabilitu a efektivitu finančních trhů a omezit jejich volatilitu a nepříznivé účinky příliš riskantních podniků⁽¹³⁾. Zdá se tedy rozumné přijít s daněmi, jejichž smyslem by bylo internalizovat externality plynoucí z chování tohoto sektoru, pokud přispějí k vytvoření rovnějších podmínek v procesu rozvoje a harmonizace evropského vnitřního trhu.

4.4.2 Daně z finančních transakcí

4.4.2.1 EHSV schválil princip daně z finančních transakcí ve svém stanovisku k Larosiérově zprávě⁽¹⁴⁾: „EHSV je toho názoru, že musí nastoupit dlouhodobé uvažování namísto krátkodobého a bonusy nesmí být založeny na spekulativních transakcích. V tomto duchu EHSV podporuje myšlenku zdanění finančních transakcí“. „(...) cílem DFT je získání peněz do veřejných rozpočtů. Tento nový zdroj výnosů by se mohl využít k podpoře hospodářského rozvoje v rozvojových zemích, financování politik v oblasti klimatu v rozvojových zemích nebo **snížení břemene veřejných rozpočtů**. Poslední z uvedených využití také znamená, že finanční sektor splatí veřejné subvence. V dlouhodobé perspektivě by výnosy měly poskytnout nový všeobecný zdroj veřejných příjmů“⁽¹⁵⁾. Daň z finančních transakcí má dále vítané stimulační účinky, neboť způsobuje změny chování účastníků trhu.

⁽⁹⁾ Viz stanovisko EHSV k návrhu nařízení Rady o správní spolupráci a boji proti podvodům v oblasti daně z přidané hodnoty (přepřecované znění), Úř. věst. C 347, 18.12.2010, s. 74, odst. 1.10.

⁽¹⁰⁾ Viz pozn. pod čarou č. 2.

⁽¹¹⁾ Viz pozn. pod čarou č. 4.

⁽¹²⁾ Přezkum rozpočtu EU, KOM(2010) 700 ze dne 19.10.2010.

⁽¹³⁾ Viz KOM(2010) 549 v konečném znění, sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů Zdanění finančního sektoru.

⁽¹⁴⁾ Viz stanovisko EHSV ke Zprávě de Larosiérově skupiny, Úř. věst. C 318, 23.12.2009, s. 57.

⁽¹⁵⁾ Viz stanovisko EHSV k tématu Daň z finančních transakcí, Úř. věst. C 44, 11.2.2011, s. 81, Závěry a doporučení, odst. 1.10.

4.4.2.2 Podotkněme, že předseda Evropské komise ve svém prohlášení ze dne 8. září 2010 hájil princip zdanění finančních činností.

4.4.2.3 Výbor se v duchu svých dřívějších postojů domnívá, že EU a členské státy dnes potřebují daň z finančních transakcí k tomu, aby nashromáždily příjmy potřebné ke zmírnění nerovnováhy rozpočtu, k financování opatření zaměřených na oživení růstu a k obraně proti ryze spekulativním činnostem.

4.4.3 Daně z finančních činností

4.4.3.1 Daň z finančních činností⁽¹⁶⁾ ve své širší podobě (sčítací metoda) je postavena tak, aby zatížila všechny zisky a odměny z podnikatelské činnosti finančních institucí, nezávisle na produktech, s nimiž obchodují.

4.4.3.2 Tuto daň lze považovat za daň z přidané hodnoty vytvořené společnostmi ve finančním sektoru, která by mohla napravit současné nízké daňové příjmy z tohoto sektoru v důsledku osvobození nemalého počtu těchto operací od DPH.

4.4.3.3 Příjmy získané v celoevropském měřítku by mohly být věnovány na fiskální korekci v členských státech.

4.4.4 Evropská komise hodlá, a Výbor s tím souhlasí, realizovat posouzení dopadů, s jehož pomocí by mohla definovat potenciální strukturu a způsoby provádění tohoto zdanění a vyhodnotit škálu nových reforem finančního sektoru týkajících se pojištění vkladů, nových požadavků na vlastní zdroje, na likviditu atd. Na tomto základě je nutné nalézt náležitou rovnováhu mezi cílem boje proti nevyrovnaným rozpočtům na jedné straně a cílem zachovat schopnost bankovního sektoru poskytovat úvěry a přispívat k hospodářskému růstu a vytváření pracovních míst na straně druhé. V každém případě by o tomto zdanění neměla být přijata žádná rozhodnutí, dokud nebudou známy výsledky této studie.

5. Zajištění růstu zítřka

5.1 Evropa čelí vážným hrozbám, jako jsou:

— financionalizovaný svět vymykající se politické demokracii, částečně odpojený od reálné ekonomiky, jenž dává přednost krátkodobým investicím, které generují riziko zpomalení technického pokroku, zanechání reálných investic ve prospěch finančních umístění též brzdí rozvoj zaměstnanosti, výnosy, poptávku a veřejné rozpočty,

⁽¹⁶⁾ Tento návrh pochází z Mezinárodního měnového fondu.

— rozpad stávajících sociálních modelů spolu s riziky dohody mezi Spojenými státy a velkými rozvíjejícími se zeměmi, z níž by Evropa byla vyloučena a jež by ohrozila trh práce. K řešení dnešních výzev je třeba stanovit politické směry, které zajistí růst zítřka.

5.2 Unie přijala strategii Evropa 2020 s cílem znovu zajistit inteligentní a udržitelný růst podporující začlenění. Prostřednictvím lepší koordinace hospodářských politik je cílem nové strategie odstranit hlavní překážky, které stojí v cestě růstu na úrovni EU, včetně překážek týkajících se fungování vnitřního trhu a infrastruktury, a dále též potřeby společné energetické politiky a nové ambiciózní průmyslové politiky. Evropská rada trvala na tom, že tuto strategii budou muset podpořit všechny společné politiky, včetně společné zemědělské politiky a politiky soudržnosti, a že strategie bude mít výrazný vnější rozměr⁽¹⁷⁾.

5.3 EHSV vytvořil řídicí výbor, který v těsné spolupráci se specializovanými sekcemi, CCMI, národními HSR a středisky pro sledování pracuje na provádění strategie, konkrétněji na sedmi stěžejních iniciativách, jejichž cílem je stimulovat pokrok v podobě růstu a zaměstnanosti. V této souvislosti Výbor vypracuje stanoviska ke stěžejním iniciativám zaměřeným na splnění „pěti cílů“ této strategie. K určení, jak provádět tuto novou strategii, bude zapotřebí hloubkové analýzy prioritních **odvětví**, subjektů a **opatření**.

5.4 **Prioritní odvětví.** Z odvětvového hlediska uvedme bez toho, že by šlo o vyčerpávající výčet, některé motory tohoto růstu, které jimi někdy jsou již dnes, avšak ve většině případů by se jimi měly stát díky vysoké přidané hodnotě, pokročilým technologiím a potenciálu silného růstu; rozumí se jak odvětví průmyslová, tak v oblasti služeb:

— bezuhlíková energetika, doprava a zelené budovy ..., které generují zelená pracovní místa⁽¹⁸⁾,

— „ekonomika seniorů“: bioinženýrství ve zdravotnictví, vědy o živé přírodě⁽¹⁹⁾ ...,

— biotechnologie⁽²⁰⁾,

⁽¹⁷⁾ Viz závěry Evropské rady ze zasedání ve dnech 25. a 26. března 2010 a závěry Evropské rady ze zasedání dne 17. června 2010.

⁽¹⁸⁾ Viz stanovisko EHSV k tématu Podpora udržitelných zelených pracovních míst pro balíček EU v oblasti energetiky a změny klimatu, Úř. věst. C 44, 11.2.2011, s. 110.

⁽¹⁹⁾ Viz stanovisko EHSV k tématu Vědy o živé přírodě a biotechnologie: strategie pro Evropu. Zpráva o pokroku a hlavní směry do budoucna, Úř. věst. C 234, 30.9.2003, s. 13 (není k dispozici v češtině – pozn. překl.).

⁽²⁰⁾ Viz stanovisko EHSV ke sdělení Komise Cesta ke strategické vizi věd o živé přírodě a biotechnologií – konzultační dokument, Úř. věst. C 94, 18.4.2002, s. 23.

— digitální společnost, nanotechnologie⁽²¹⁾, robotika ...,

— agronomie a hydraulika k překonávání omezené orné půdy, přepracování výrobního procesu s cílem snížit náročnost na suroviny, péče o vzácné zeminy ...,

— výzkum v každém průmyslovém odvětví zaměřený na vývojové procesy a postupy s nižšími emisemi uhlíku, s cílem vytvořit novou koncepci průmyslové politiky,

— atd.

5.4.1 Prioritním odvětvím, jež musí působit ve prospěch všech ostatních, je také vzdělávání. Jedná se o jeden z nezbytných prvků růstu, neboť podporuje vytváření lidského kapitálu nezbytného pro jeho rozvoj. Z tohoto hlediska je třeba dbát na zajištění kvalifikací odpovídajících potřebám trhu práce.

5.5 Prioritní opatření ve prospěch růstu

5.5.1 Mezi priority Evropské unie musí v rámci strategie Evropa 2020 patřit prohloubení jednotného evropského trhu. EHSV se domnívá, že jedině takto bude možné dosáhnout významného pokroku v členských státech ve smyslu silného, trvalého a vyrovnanějšího hospodářského růstu.

5.5.2 Provádění efektivní průmyslové politiky

5.5.2.1 Obsah pojmu průmyslová politika doznal během let značných změn. Je proto důležité identifikovat principy, jež umožňují jeho jasnou definici přizpůsobenou současné době.

— Především musíme přesně vymezit odvětví, která mají být prioritní⁽²²⁾. Prováděcí postupy tak budou nevyhnutelně velmi rozmanité. V určitých případech, například u energetiky, se bude jednat o velké evropské projekty. Jinde zase o kapitálové financování. Další případy se budou týkat začínajících podniků a rozvíjejících se podniků či podpory nástupu nových technologií. V každém případě se tato průmyslová politika musí zaměřit jak na vnitřní trh, tak na vývoz.

— Klíčovým předpokladem je nakonec nalezení prostředků k financování této průmyslové politiky a dlouhodobého růstu, který může zajistit v období konsolidace fiskální politiky. Jedním ze způsobů by mohlo být rozsáhlé směřování evropských úspor do dlouhodobých produktivních investic⁽²³⁾, které jsou hospodářsky a sociálně rentabilní, tj. vytvářející hojná pracovní místa. Potíž může spočívat v existenci silné averze k riziku. Tu by mohlo být možné

⁽²¹⁾ Viz stanovisko EHSV k tématu Nanověda a nanotechnologie: Akční plán pro Evropu 2005–2009, Úř. věst. C 185, 8.8.2006, s. 1.

⁽²²⁾ Viz odstavec 5.4.

⁽²³⁾ Viz odstavec 4.2.3.

překonat pomocí specifických mechanismů sdílení rizika mezi veřejnou mocí a soukromými investory, kde by veřejná moc nesla hlavní dlouhodobé riziko coby určitý zajistitel. Možná je i jiná cesta, a sice vytvoření velkého evropského dluhopisu ⁽²⁴⁾.

5.5.2.2 Má-li však být zajištěn vyrovnaný výrobní systém stojící na pevném základě, je zjevně nutné použít dvě hlavní politiky: fiskální politiku a politiku zaměstnanosti. První z nich jsme se věnovali v odstavci 4.3.1; co se týče druhé, hlavní výzva bude spočívat v aktivaci potenciálu účasti na trhu práce, a tedy také v rozsáhlé integraci mladých a seniorů. Zároveň bude rovněž zapotřebí nabídnout širokou škálu vysoce kvalitních služeb péče o děti v rámci podpory pracovní činnosti rodičů ⁽²⁵⁾.

5.5.3 Cesta ke „Small Business Act pro Evropu“

5.5.3.1 Jedná se o návrh mnohokrát vznesený, avšak nikdy plně realizovaný; přitom jde o nezbytný krok. Americký SBA je například vysoce účinný nástroj, neboť umožňuje financovat jak inovace, tak tradiční investice, a MSP zajišťuje přístup k části veřejných zakázek. SBA se týká zároveň začínajících podniků i podniků prodávajících rychlý růst. SBA pro Evropu jako jeho protějšek musí využít celou paletu nástrojů zaměřených jak na veřejné zakázky, tak na financování. EHSV proto navrhuje ambiciózní „Small Business Act pro Evropu“ ⁽²⁶⁾.

5.5.4 Cesta k politice v oblasti vzdělávání, výzkumu a vývoje a inovací

5.5.4.1 Zde bychom mohli odkázat na řadu stanovisek Výboru ⁽²⁷⁾. Výbor v zásadě vždy uvádí, že výzkum a vývoj a inovace jsou ústřední aktivity, jež určují budoucí postavení Evropy ve světě podle toho, jaká priorita a jaké prostředky budou těmto oblastem přiděleny.

5.5.4.2 V současné době finančních škrťů potřebují EU a členské státy pokračovat v investování do vzdělávání, výzkumu a vývoje a do inovací. Tyto investice nejenže musejí být vyňaty z rozpočtových omezení, nýbrž musejí být zesíleny ⁽²⁸⁾. V opačném případě by to vedlo k nevyhnutelnému zchudnutí EU rovnajícím se ztrátě pracovních míst a zhoršení životních podmínek jejich občanů.

⁽²⁴⁾ Viz pozn. pod čarou č. 19.

⁽²⁵⁾ Viz stanovisko EHSV k tématu Roční analýza růstu: postup v rámci ucelené reakce Evropské unie na krizi, Úř. věst. C 132, 3.5.2011, s. 26, odst. 4.2.

⁽²⁶⁾ Viz stanovisko EHSV k tématu Zelenou malým a středním podnikům. Small Business Act pro Evropu, Úř. věst. C 182, 4.8.2009, s. 30.

⁽²⁷⁾ Zejména na stanoviska k 7. rámcovému programu pro výzkum a vývoj a pak zvláště stanovisko k návrhu rozhodnutí Evropského parlamentu a Rady, kterým se zavádí rámcový program pro konkurenceschopnost a inovaci (2007–2013), Úř. věst. C 65, 17.3.2006, s. 22.

⁽²⁸⁾ Stěžejní iniciativa strategie Evropa 2020 – Unie inovací, KOM(2010) 546 v konečném znění ze dne 6.10.2010.

5.5.4.3 Unie by měla lépe přizpůsobit daňové předpisy cíli vytvářet pobídky, jež by přimysly motivovaly k investicím do výzkumu a vývoje ⁽²⁹⁾. Toto přizpůsobení by mělo především umožňovat podporu rozvoje MSP zaměřených principiálně na výzkum a vývoj během prvních let jejich činnosti. Vzhledem ke strategické úloze malých a středních podniků v evropském hospodářství EHSV doporučuje, aby každý členský stát využil optimální kombinaci možných daňových pobídek k usnadnění přežití a růstu malých a středních podniků ve svém hospodářství ⁽³⁰⁾. Zároveň by bylo vhodné propagovat či posílit společné programy mezi výzkumnými středisky a MSP, např. pod záštitou veřejných výzkumných agentur (vnitrostátních či evropských), a podpořit tak spolupráci mezi těmito subjekty.

5.5.4.4 Má-li být výzkum a vývoj efektivní, musejí mít pracovníci v oblasti výzkumu a inovací možnost pracovat a spolupracovat na celém území EU stejně snadno jako na území svého státu. K tomu je třeba do čtyř let dokončit Evropský výzkumný prostor ⁽³¹⁾, jež musí zavést struktury nutné k zajištění skutečně volného pohybu znalostí, který je skutečnou přidanou hodnotou Unie ve prospěch výzkumu na úrovni jednotlivých států.

5.5.4.5 Dále je nutno zmírnit nebo zcela vyřešit řadu překážek: je třeba zlepšit přístup k financování, především pro MSP, je třeba zajistit přijatelné náklady na práva duševního vlastnictví, cíle musejí být ambicióznější a je třeba zaujmout strategický přístup k využití rozsáhlých prostředků vyčleněných na veřejné zakázky. Nyní je mimořádně naléhavě zapotřebí dosáhnout dohody o evropském patentu. Možným přechodným řešením by mohlo být zavedení posílené spolupráce v této oblasti.

5.5.4.6 Lisabonská strategie stanovila, že EU vyčlení 3 % svého HDP na výzkum a vývoj, z čehož dvě třetiny by měly pocházet ze soukromého sektoru. Toho jsme nedosáhli ani zdaleka. Je však velmi důležité splnit tento cíl, jež by do roku 2020 umožnil vytvořit 3,7 milionu pracovních míst a do roku 2027 zvýšit stávající roční HDP o téměř 800 miliard eur ⁽³²⁾. Tento cíl musí více než kdykoli předtím zůstat prioritou Unie.

⁽²⁹⁾ Viz stanovisko EHSV k tématu Cesta k účinnějšímu využití daňových pobídek pro VaV, Úř. věst. C 10, 15.1.2008, s. 83.

⁽³⁰⁾ Viz stanovisko EHSV k tématu Uvolnění a posílení evropského potenciálu pro výzkum, vývoj a inovace, Úř. věst. C 325, 30.12.2006, s. 16, odst. 3.5.

⁽³¹⁾ Viz stanovisko EHSV k tématu Výzkumní pracovníci v evropském výzkumném prostoru – jedna profese, několik kariér, Úř. věst. C 110, 30.4.2004, s. 3, a stanovisko EHSV k zelené knize Evropský výzkumný prostor: nové perspektivy, Úř. věst. C 44, 16.2.2008, s. 1.

⁽³²⁾ Viz P. Zagamé, Les coûts d'une Europe non innovante (Náklady na neinovativní Evropu) (2010).

5.5.4.7 Velmi pozitivní iniciativou v řadě evropských zemí bylo také zavedení konkurenceschopných uskupení. K dosažení většího rozsahu, objemu prostředků a úkolů je skutečně nejlepší cestou vytvoření evropské sítě, jež by pomohla zlepšit vazbu mezi výzkumem a inovacemi za předpokladu, že do jejich řízení budou zapojeni všechny zainteresované subjekty.

6. Občanská společnost

6.1 Je třeba zdůraznit, že především z důvodu četných důsledků konsolidace fiskální politiky a hledání cest k růstu

na každodenní život občanů je třeba dbát na příkladný sociální dialog – občanský dialog – a to jak v členských státech, tak na úrovni Evropské unie.

6.2 Občanskou společnost, zejména národní HSR nebo obdobné instituce, je třeba konzultovat ještě před výběrem konkrétních řešení. Je třeba zajistit vysokou úroveň sociálního partnerství, neboť bez reforem přijatelných pro občany nelze dosáhnout střednědobě a dlouhodobě životaschopných a úspěšných rozhodnutí v tak citlivé oblasti.

V Bruselu dne 15. června 2011.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Staffan NILSSON
